

Касаткін В. В.
*студент 2-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ГЕНЕЗИС ТА СУЧАСНИЙ СТАН АДВОКАТУРИ В США

З початку зародження Сполучених Штатів Америки та до сьогодні юридика професія та, зокрема, адвокатська діяльність, є одними з найважливіших, найпопулярніших та найпрестижніших професій в цій державі. За даними Американської асоціації юристів, станом на лютий 2022 року, в США працює близько 1,3 мільйони сертифікованих юристів [1]. Враховуючи те, що з кожним роком співпраця України та США дедалі більше поглиблюється, а також виникає необхідність розвитку власної адвокатури в умовах відновленої незалежності нашої держави, особливої актуальності набуває дослідження організації та розвитку цього інституту громадянського суспільства саме в Сполучених Штатах Америки.

В багатьох країнах світу існують так звані адвокатські палати – некомерційні та недержавні організації, засновані на обов'язковому членстві адвокатів чи палат адвокатів. Такою в Україні є Національна асоціація адвокатів України. В США також є схожа організація, що має назву Американської асоціації адвокатів (англ. American Bar Association, ABA). До речі, організації під назвами «Американська асоціація юристів» та «Американська асоціація адвокатів» є тотожними, адже словосполучення «Bar Association» можна перекласти і як «асоціація юристів», так і «асоціація адвокатів». Це стає можливим через те, що в англійській мові слова «lawyer» та «attorney» майже однакові за значенням, а перекласти обидва слова можна як «юрист» так і «адвокат») [2].

Обов'язковою умовою для зайняття адвокатською діяльністю в 32 штатах та Вашингтоні, окрузі Колумбія, є членство саме в цій організації. Отже, заслуговує уваги історія американської адвокатури крізь призму розвитку Американської асоціації юристів (ААЮ), адже, таким чином, можна помітити в певній мірі схожість між організацією адвокатури в Україні та Сполучених Штатах.

Американська асоціація юристів бере свій початок від 21 серпня 1878 року. Вже в 1893 році був створений перший відділ Американської асоціації юристів, що був присвячений юридичній освіті та допуску до адвокатури. У 1894 році відбулося відкриття другого відділу Асоціації, який займався патентним, торговим та авторським правом.

Американська асоціація юристів в 1900 році допомагає заснувати Американську асоціацію юридичних шкіл, яка наразі є однією з 28 афілійованих організацій ААЮ – національних організацій юридичної

професії, що наявні в Палаті представників Конгресу США. Вже 1908 року Асоціація приймає перші національні стандарти адвокатської етики – так звані «Канони професійної етики». У 1983 році Палата представників затвердила Типові правила професійної поведінки ААЮ, які є наступниками Канонів.

1913 рік був ознаменований створенням третього відділу Асоціації, судового відділу. Його коріння сягає заснування ААЮ, коли було організовано Комітет з питань судової адміністрації, з 1972 року – Судовий відділ. У 1920 році був заснований перший Комітет правової допомоги, що мав статус спеціального, який в 1921 році стає постійним комітетом.

У 1921 році приймаються стандарти для професійної освіти майбутніх юристів та їх допуску до адвокатської практики та, починаючи з 1952 року, акредитації юридичних шкіл. На 1938 рік припало формування президентом ААЮ Френком Дж. Хоганом спеціального комітету з Білля про права, зосереджуючись на захисті Білля про права та захисту громадянських свобод. В 2015 році був перейменований на «Громадянські права та соціальну справедливість» [3].

1943 року Асоціація приймає резолюцію, у якій зазначається наступне: «...членство [в ААЮ] не залежить від раси, віросповідання чи кольору шкіри» [3]. Того ж року вони починають надавати правову допомогу військовослужбовцям.

У 1952 році створюється «некомерційна корпорація під назвою Американська фундація адвокатів [АФА]» [3]. АФА стала провідним науково-дослідним інститутом країни з вивчення права, юридичної практики та впливу права на суспільство. Фундація поширює результати своїх досліджень серед адвокатів, науковців і широкої громадськості. Того ж 1952 року Постійний комітет федерального судочинства ААЮ укладає угоду з Мін'юстом США, згідно з якою він відіграватиме постійну роль в оцінюванні професійної кваліфікації кандидатів на посади федеральних суддів.

У 1961 році Асоціація у співпраці з Американським суддівським товариством та Інститутом судової адміністрації формують спільний комітет, який приводить до створення Національного судового коледжу. Вже у 1967 році ААЮ відіграє важливу роль у процесі внесення 25-ї поправки до Конституції США щодо спадкоємства президента та недієздатності. У 1974 році Асоціація робить вагомий внесок у прийнятті федерального законодавства про створення Корпорації юридичних послуг, незалежної некомерційної корпорації, очолюваної двопартійною радою директорів, яка сприяє рівному доступу до правосуддя та забезпечує фінансування цивільної юридичної допомоги малозабезпеченим американцям.

У 1986 році відбувалося збільшення різноманітності в юридичній професії та системі правосуддя. Створюється нова структура Асоціації

з питань можливостей для меншин у професії, яка згодом стає Комісією з питань расової та етнічної різноманітності у професії. На 1987 рік припало створення комісії у справах жінок. Президент Американської асоціації юристів Роберт МакКрейт засновує Комісію з питань жінок у професії. Її першим головою була відома всім Гіллари Родем Клінтон (1987-1991).

Американська асоціація юристів пройшла доволі довгий та продуктивний шлях свого розвитку. Ця організація має дуже великий вплив в правовій сфері та сфері державного регулювання США (наприклад, вплив на законотворчу діяльність), а також ефект на політичне та суспільне життя країни, підвищення рівня правової культури населення тощо.

В контексті досліджуваної теми цікавим є питання щодо організації адвокатури як інституту громадянського суспільства в США та її принципів. В американській системі відсутні розмежування адвокатів та поділ їх виходячи з повноважень та видів діяльності [4, с.712]. У своїй діяльності адвокати США керуються звичаями, положеннями прецедентного права та корпоративних норм.

Законодавством більшості штатів передбачені іспити претендентам, які бажають вести адвокатську діяльність. Зобов'язання щодо організації та проведення подібних іспитів покладено на суди. Наявність диплома чи ступеня, одержаних у юридичних вузах, не дають автоматичного права на зайняття адвокатською діяльністю. Юристи, допущені до адвокатської практики на підставі складеного іспиту, отримують патент, що дає право на виступ у судових засіданнях у всіх судах на території штату, де отримано патент. Для того, щоб отримати право виступати в судах інших штатів, адвокату необхідно скласти новий іспит і отримати ще один патент. В іншому випадку він може виступати на судовому засіданні лише у присутності адвоката з патентом на практику в цьому штаті та лише з дозволу голови суду [5, с.74].

Кожен штат формує асоціацію юристів, що складається з адвокатів, корпоративних юристів та державних аторнеїв. Правила більшості штатів передбачають обов'язкове членство всіх юристів-практиків в асоціації, про що вже йшлося вище. У США поняття адвокатури та асоціації адвокатів тотожні. У вигляді добровільних організацій асоціації існують лише в деяких штатах та великих містах. Добровільною організацією загальнонаціонального масштабу є Американська асоціація адвокатів (або юристів, правників – в залежності від перекладу), про яку вже багато разів згадувалося.

Адвокати США можуть займатися адвокатською практикою як самостійно, і як співробітники адвокатської фірми. Провідна роль над ринком юридичних послуг приділяється великим фірмам зі штатом 50 і більше юристів. Юристи такого роду фірм діляться на 2 групи: партнери, тобто адвокати, які володіють фірмою і поділяють між собою дохід і

співробітники, тобто юристи, які працюють за встановлену фірмою платню (здебільшого такі фірми спеціалізуються на кримінальних справах щодо клієнтів із гарним достатком) [6, с.640].

Отже, вищенаведене дозволяє констатувати, що задля побудови ефективного інституту адвокатури в Україні, а також демократичної, правової та соціальної держави, в якій велике значення мають права людини та верховенство права, необхідним залишаються проблеми дослідження позитивного досвіду інших держав, зокрема досвіду функціонування адвокатських корпорацій у США.

Список використаної літератури:

1. How many lawyers are in the U. S. in 2022? : by Mike in Category Law Firm Marketing (Updated Feb 2022. Source: American Bar Association). URL: <https://www.ilawyermarketing.com/lawyer-population-state/>

2. About Us: The American Bar Association. URL: https://www.americanbar.org/about_the_aba/

3. ABA Timeline: About the American Bar Association. URL: https://www.americanbar.org/about_the_aba/timeline/?q=&wt=json&start=0

4. Шишко В. С. Адвокатура США: зарубіжний досвід. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє: матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 6 листоп., 2020 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. – Одеса : Фенікс, 2020. С. 711-715.

5. Андрушук Г. О. Юридична освіта в США: проблеми професійної підготовки. Проблеми вдосконалення підготовки юристів: професійні та морально-етичні аспекти : зб. матеріалів наук.- метод. конф., жовт. 2008 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: В. Ф. Опришко (голова) [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2008. С. 65–81.

6. Василюгло Р. О. Особливості організації адвокатури в США. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє: матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 6 листоп., 2020 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса : Фенікс, 2020. С. 639-641.

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Кубаєнко Андрій Володимирович***